

BAYRAM BOZYEL • **Türbülans**

BAYRAM BOZYEL 1961 yılında Diyarbakır Lice'de doğdu. Lise yıllarında yurtsever ve sosyalist fikirlerle tanıştı. 1980 yılında Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'ne girdi. 1982 yılında gözaltına alındı, 70 günlük gözaltı süresinin 50 günü boyunca işkence gördü. 5 yıl hapiste kaldı. Hapishaneden çıktıktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. 1989 yılında yayına başlayan *Deng* dergisinin çıkışında yer aldı. 1994 yılından itibaren legal demokratik Kürt siyasetinde aktif görevler üstlendi. 2002 yılında HAK-PAR'ın (Hak ve Özgürlükler Partisi) kurucuları arasında bulundu. 2008-2012 yılları arasında bu partinin genel başkanlığını yaptı. Diyarbakır'da yaşıyor. *Düşlerimi Süsleyen Şehir* adlı deneme kitabı 2008'de Deng Yayınları, Diyarbakır Hapishanesi'nde tanık olduğu işkenceleri anlattığı *Diyarbakır 5 No.lu* başlıklı kitabı 2013'te İletişim Yayınları tarafından yayımlandı.

İletişim Yayınları 2228 • Bugünün Kitapları 190

ISBN-13: 978-975-05-1847-8

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Ahmet Insel

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ebru Gezici

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BAYRAM BOZYEL

Türbülans

Değişim Sınavında
Kürtler ve Türkler

İçindekiler

Kısaltmalar.....	7
Önsöz	9

BİRİNCİ BÖLÜM

1 AÇILIM SÜRECİ	12
2 ABDULMELİK FIRAT SON YOLCULUĞUNDA	28
3 KÜRT HAREKETİ'NDE FARKLI BİR DENEYİM	36
4 HAK-PAR'DA SANCILI DEĞİŞİM	44
5 BİR DÖNEM KENDİMLE BAŞ BAŞA	62
6 YENİ BİR DÖNEMİN EŞİĞİNDE	74
7 KÜRDİSTAN FEDERE BÖLGESİ'NE ZİYARET	86
8 29 MART 2009 YEREL SEÇİMLERİ	106
9 BARACK OBAMA'YI DİNLİYORUM	120
10 AÇILIM, KUŞKULAR, KARARSIZLIKLAR	130
11 REFERANDUM SÜRECİ	156
12 BİR FİNALE DÖNÜŞEN DÖRDÜNCÜ KONGRE	172

İKİNCİ BÖLÜM

13	PERŞEMBENİN GELİŞİ...	180
14	12 HAZİRAN SEÇİM SÜRECİ	192
15	TÜRBÜLANS	218
16	SEÇİMDEN SONRA DİYALOĞ SÜRECİ	230
17	SEÇİM SÜRECİNİN ÖĞRETTİKLERİ	240
18	TÜRKİYE'DE KÜRDİSTAN KONFERANSI	254
19	DEPREM	262
20	YENİ ANAYASA ÇALIŞMALARI	274
21	ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ YOLUNDA 10 YIL	288
22	POLEMİKLER	292
23	ORTAK AKIL TOPLANTISI	304
24	12 EYLÜL DAVASI	310
25	BİR KEZ DAHA GÜNEY ZİYARETİ	316
26	BEŞİNCİ BÜYÜK KONGRE	322
27	HER HİKÂYESİNİN BİR SONU VARDIR AMA...	332
EKLER		343

Kısaltmalar

BDP	Barış ve Demokrasi Partisi
DBP	Demokrasi ve Barış Partisi (1995 yılında kuruldu, 2002 yılında kendini feshederek HAK-PAR'a katıldı)
DDKD	Devrimci Demokrat Kürt Derneği
DDP	Demokrasi ve Değişim Partisi
DEP	Demokrasi Partisi
DİSİAD	Diyarbakır Sanayici ve İş İnsanları Derneği
DİTAM	Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi
DKP	Demokratik Kitle Partisi
DKSV	Diyarbakır Kültür Sanat Vakfı
DOGÜNKAD	Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği
DP	Demokrat Parti
DTK	Demokratik Toplum Kongresi
DTP	Demokratik Toplum Partisi
DTSO	Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
EDP	Eşitlik ve Demokrasi Partisi
ENKS	Encûmena Niştîmanî ya Kurd li Suriyê (Suriye Kürt Ulusal Meclisi)
GÜNSİAD	Güneydoğu Sanayici Ve İş Adamları Derneği
HADEP	Halkın Demokrasi Partisi
HEP	Halkın Emek Partisi
HDK-1 / İKDP	Hizba Demokrata Kurdistanê Êranê (İran Kürdistan Demokrat Partisi)

KADEP	Katılımcı Demokrasi Partisi
KOMALA	Komeleya Şoreşgerên Zehmetkêşên Kurdistanê Îranê (İran Kürdistanı Devrimci Emekçiler Topluluğu)
Kürt-Kav	Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı
MÜSIAD	Müstakil İş Adamları Derneği
ÖSP	Özgürlük ve Sosyalizm Partisi (Partiya Azadî û Sosyalizmê)
PDK-KDP	Partiya Demokrata Kurdistanê (Kürdistan DemokratPartisi)
PDPKS	Partiya Demokrat a Pêşverû Kurd li Suriyê (Suriye Kürt İlerici Demokrat Partisi)
PSK	Partiya Sosyalîsta Kurdistan (Kürdistan Sosyalist Partisi)
PWD	Partiya Welatparêzên Demokratên Kurdistan (Kürdistan Yurtsever Demokratlar Partisi)
TDŞK	Tevgera Demokratên Şoreşger a Kurd (Kürt Devrimci Demokratlar Hareketi)
TEVKURD	Tevgera Yekîtiya Neteweyî a Kurd (Kürt Ulusal Birlik Hareketi)
YNK-KYB	Yekîtiya Niştîmaniya Kurdistan (KürdistanYurtseverler Birliğı)

ÖNSÖZ

Türkiye'nin, yüz yıl boyunca bastırılmış toplumsal dinamiklerin ortaya çıkardığı enerjiyle hareketlendiği kritik bir süreçte, kendimi Kürt Hareketi'nin ön saflarından bir yerde yoğun bir mücadelenin içinde buldum. Ağır bir sorumluluk üstlendiğim 2008-2012 yılları arasında, öncesi ve sonrasında yaşadıklarım, yalnızca dar anlamda siyasi bir deneyimden ibaret değildi. Söz konusu dönemde, Kürt ve Türk siyasetinin temel aktörleriyle gerçek anlamda ortak bir yolculuk gerçekleştirdim.

Bu çalışmada kişilerden çok olay ve süreçleri konu edindim. Mücadelede güven duygusunun, yön verici ilkelerin ve tutunacak ahlaki değerlerin gereğine vurgu yapmaya çalıştım. Her zaman, "Yolculuğun kendisi varış noktasından daha önemli," oldu benim için. Kürtler ve Türkler olarak değişim ile yaşadığımız zor ve meşakkatli sınava ilişkin deneyimlerimi paylaşmak istedim.

Geçen döneme ilişkin bu anlatımlarımın tümüyle objektif olduğunu iddia edecek değilim. Çünkü kendimi; kendi duygularımı, olaylara nasıl baktığımı, bulunduğum noktadan hareket ederek aktarmaya çalıştım.

Bu kitapta anlatılan yakın geçmiş, geçmiş bile sayılamaz. Çünkü o, bugünün içinde canlı ve ucu açık bir süreç olarak de-

vam ediyor. Ben bu anlatımlarımla geçmişı bugüne değil, esas olarak geleceğe bağlamak istiyorum. Bu alışma bir yanıyla toplumsal hafızanın inşasına bir katkı; ama aynı zamanda Kürt Hareketi bakımından yeni bir vizyon oluşturma arayışı.

Hayatta en zor ve yorucu olan, konusu insan olan faaliyetlerdir. Benim ise bu mücadelede çok güzel ve eşsiz arkadaşlarım oldu. Onlarla her zaman gurur duydum. zgrlk ve demokrasi yolunda birlikte yürüdüğüm bütün kadın ve erkeklere binlerce teşekkürler.

Teşekkür faslında ise anmak istediklerimin başında eşim Yüksel gelir. Sadece yaşamımın en zor dnemelerini aşmamda beni yalnız bırakmadığı için değil, aynı zamanda bu kitabın düzeltmesine önemli bir mesai ayırarak katkıda bulunduğu için de ona teşekkür borcum var. Yerinde nerileri ve cesaretlendirici tutumuyla bu kitabın yayın aşamasına gelmesine katkıda bulunan sevgili Azad Ziya Eren'e teşekkür etmek benim için bir görev. Burhan Deniz (Hoca) saç olsun, kitapta kullanılan resimlerin seçiminde ve biçimlendirilmesinde onun büyük emeği oldu. Her zaman olduğu gibi, bu kitabı yazarken de ihtiyaç duyduğum birçok belge ve metni Hızır gibi bana anında ulaştıran mit Tektaş arkadaşımaya sonsuz teşekkürler. Bu kitabın hem düzeltme hem de anlatım bakımından son biçimini almasında en önemli katkı, hiç kuşkusuz Recai Gören arkadaşımaya ait. Düzeltme işindeki hayranlık verici titizliğinden dolayı ona ne kadar teşekkür etsem az. Son olarak İletişim Yayın Kurulu'na, özel olarak da değerli Tanıl Bora dostuma teşekkür etmeyi bir görev sayıyorum. Çünkü kitabın mevcut şeklini almasında onların yaptığı isabetli önerilerin büyük payı oldu.

BAYRAM BOZYEL

BİRİNCİ BÖLÜM

AÇILIM SÜRECİ

Dünya damında bir deniz

Van, dünyanın en büyük harikalarından biri. İnsanın ilgisini çeken dağı, denizi, tarihi ve doğayı mükemmel bir biçimde buluşturmuş bir coğrafya. Dünyada benzeri az bulunur güzellikte bir yaşam havzası.

24-26 Temmuz 2009 tarihinde HAK-PAR başkanlık kurulu toplantısını Van Gölü'nün Edremit'e yakın bir noktasında inşa edilmiş Merit Şahmaran Oteli'nde yapıyoruz.

Otelin adını aldığı Şamran, Urartular döneminde Gürpınar'dan Van'a kadar döşenen zamanın mühendislik harikası denilebilecek bir su kanalı. Aradan yüzyıllar geçtiği halde hâlâ varlığını koruyor.

Merit, Van Gölü havzasının en hâkim noktasında kurulmuş bir otel. Sırtınızı otele dayayıp baktığınızda karşınızda Van Gölü (Kürtler ona Van Denizi anlamında "Behra Wanê" derler) önünüzde bütün güzelliğiyle sere serpe uzanıyor. Van Gölü'nün deniz seviyesinden yüksekliği 1645 metre dolayında. Onun için ben onu dünya damında bir deniz olarak nitelendiriyorum. Dört bir taraftan koca dağ silsileleri ile çepeçevre sıkışmış bir hali var. Yazın her dem karların erimesinden oluşan tatlı sulardan besle-

niyor. Göğe yakınlığından mı yoksa dağlarla sarmaş dolaş olmasından mı, rengi masmavi. Yaşar Kemal'in Van Denizi'ni dünyanın en mavi denizi olarak tanımlaması boşuna değil. Durgun halvalardaki kıpır kıpır yüzeyi, kendine has o engin ve sakin maviliğiyle insana derin bir huzur verir. Sodalı suyu birçok deri hastalığına şifa oluyor. Yazın ortasında bile suyu oldukça serin. Suya ilk girdiğinizde üşümekten tir tir titrersiniz ama hemen ardından bu titreme yerini inanılmaz bir hoşluğa bırakıyor.

Van Denizi'nin kuzeybatı yakasındaki ufuk çizgisinde ise bütün heybetiyle Süphan Dağı yükseliyor. Süphan Dağı benim için büyüklük kavramının en somut ve cisimleşmiş hali. Onun o görkemini ortaya çıkartan daha çok Van Denizi ile kucak kucağa duruyor olması. Süphan hem heybettir hem de hüzün. Karlı zirvesinde dört mevsim eksik olmayan bulut öbekleri oldum olası beni alır hüzünlü bir yolculuğa çıkartır. Bu, belki de Siyabend ü Xecê'nin çağrıştırdığı ölümsüz aşk yolculuğudur, kim bilir?

Van Denizi ile Süphan Dağı müthiş bir ikili oluşturur. Biri olmadan diğeri düşünmek bende bir eksiklik duygusuna yol

Açılım sürecinin koordinatörü Beşir Atalay ile.

açar. Süphan Dağı oturmuş, Van Denizi onun dizine yatmış gibidir. Tıpkı Xecê'nin Siyabend'i dizine yattırması gibi.

Bölge aynı zamanda bir tarih galerisini andırıyor. Süphan Dağı'nın tepesinde yarıçapı 50 kilometre olan bir daire çizdiginizi hiç düşündünüz mü? Böyle bir dairenin gerçek anlamda bir uygarlıklar havzasına denk düştüğüne şüphemiz olmasın. Kaleler, kiliseler, kanaletler, barajlar, türbelerden oluşmuş açık bir hava müzesidir Van yöresi.

Yazın, Diyarbakır ve çevresinde, Türkiye'nin iç, güney ve batı bölgelerinde sıcaklardan nefes alınamazken, Van'da akşam saatlerinde üşümekten titremek elde değil. Onun için, gece vakitlerinde gidilen açık mekânlarda, insanların örtünmeleri için battaniye ya da kalın giyecekler hazır bulundurulur.

Van Denizi ve çevresi yazın huzur ve sağlık arayanların başlıca uğrak yeri. Gündüz doyasıya gezinip yüzmek, geceleri ise derin bir uyku çekmek için bulunmaz bir yer. Van'da insanın iştahına gem vurması oldukça zor. Yedikçe yiyesi geliyor insanın.

Ben Van'da, özellikle de Van Denizi'nin kıyısında hiçbir yerde bulamadığım huzur ve yaşama enerjisini buluyorum. Orada, yıl boyunca kaybettiğim enerjiyi yeniden depoluyor, başka bir ifadeyle Van'a her gidişimde şarj olup geri dönüyorum. Merit Oteli ise söz konusu huzur ve enerjinin en çok bulunabileceği bir noktada yapılmış.

Böyle bir yerde sabah kahvaltısını yapmak, büyük bir keyif verir. Öğle vakitlerinde yapılan saç tavanın tadını başka yerde bulmak mümkün değil. Akşamları ise üşümek için battaniyelere sarınmış bir biçimde dostlarla muhabbet, başka diyarlar da bulunamayacak bir nimet.

Merit Oteli'nde iki gün boyunca yaptığımız başkanlık kurulu toplantısında gündemdeki konularımızı konuşup tartıştık. Özetle bu süre içinde hem rutin toplantımızı yaptık hem de oldukça güzel vakit geçirdik. Bu sayede birçok çok dostla buluşma fırsatı yakaladık.

Ertesi gün Van il örgütümüzle bir toplantı düzenledik ve arkadaşlarla partimizin durumunu konuştuk.